

УДК 168.5

DOI: 10.31548/hspedagog2020.04.121

СОЦІАЛЬНА ЕПІСТЕМОЛОГІЯ ЯК МОЖЛИВІСТЬ РОЗВ'ЯЗАННЯ СУЧАСНИХ ПРОБЛЕМ НАУКОВОГО ПІЗНАННЯ

І. М. САВИЦЬКА, кандидат філософських наук,
завідувач кафедри філософії та міжнародної комунікації, доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України
isavitskaya@nubip.edu.ua
ORCID: 0000-0002-3795-0427

Анотація. Розкриваються проблеми соціальної епістемології, показано глибину даної проблематики, її відкритість до подальших досліджень. Здійснено аналіз специфіки тенденцій розвитку сучасної епістемології та особливостей методології соціально-гуманітарного пізнання в контексті визначення цінностей та пріоритетів розвитку соціуму. Доведено, що саме контекст соціальної епістемології допомагає по-новому поглянути на фундаментальні для суспільства цінності, на теоретичні і практичні питання соціальної обумовленості пізнання і знання. Пропонується огляд її базових понять і проблем, здійснено аналіз відносин соціальної епістемології з іншими соціально-гуманітарними науками, продемонстровані приклади її застосування в ситуаційних дослідженнях, реконструйовані її теоретичні витоки і ряд найважливіших дискусій. Теоретичне значення соціальної епістемології визначається центральною роллю суспільства в процесі формування знання. Практична цінність соціальної епістемології пов'язана з її роллю в перебудові соціальних інститутів, орієнтованих на зберігання, переробку і виробництво інформації. Здійснений аналіз свідчить про те, що методологія соціального пізнання повинна будуватися на принципах об'єктивності, єдності логічного та історичного, соціальної теорії та практики.

Ключові слова: наука, епістемологія, соціальна епістемологія, істина, знання, наукове пізнання.

Актуальність теми. (Introduction). Проблема пізнання займає важливе місце в філософській проблематиці. Починаючи з античних часів і до сьогодення питання про природу, структуру людського знання, його достовірність та істинність результатів знаходились і знаходяться в полі зору науковців. Сучасний етап розвитку епістемології наполегливо вимагає осмислення нових проблем, висунутих суспільним життям і науковим пізнанням. Це стосується і проблематики штучного інтелекту, і бурхливого розвитку інформаційних технологій, і тих масштабних перетворень, які демонструє нам сучасне інформаційне суспільство. В цьому відношенні особливо актуальними постають питання соціального пізнання. Важливо

з'ясувати, в чому полягає новизна соціальної епістемології, тобто новизна її теоретичних підстав. Наукові відкриття і досягнення набувають все більш суттєвого впливу на соціальні інститути і структури суспільства. Як зазначає Бразуль-Брушковський, епістемологія разом із онтологією/метафізикою становить осереддя філософського знання. З таким формулюванням, важко не погодитися, якщо тільки ми визначаємо філософію як науку чи принаймні прагнемо до реалізації наукових цілей та ідеалів у філософському дослідженні. У той самий час в останній чверті ХХ ст. епістемологію було піддано рішучій критиці з боку філософів постмодерністського напрямку.. [1, с.140]. Актуальність виявляється і в розгляді питань про

© Савицька І. М.

HUMANITARIAN STUDIOS: PEDAGOGICS, PSYCHOLOGY, PHILOSOPHY Vol 11(4) 2020

взаємозв'язок явищ індивідуальної і суспільної свідомості, розкриття історичних умов і механізмів тих процесів, завдяки яким ідея і знаходить свій соціальний статус. Сучасний етап розвитку епістемології вимагає осмислення нових проблем, висунутих суспільним життям і науковим пізнанням. Це стосується і проблематики штучного інтелекту, бурхливого розвитку інформаційних технологій, тих масштабних перетворень, які демонструє нам сучасне інформаційне суспільство. Саме тому особливо актуальними постають питання соціального пізнання. Дослідження видається актуальним як в теоретичному плані виявлення передумов пізнавальної діяльності, так і в плані вироблення установок толерантності та націленості на конструктивний діалог в міжкультурному спілкуванні.

Аналіз останніх досліджень (Analysis of recent researches and publications). Ідейними творцями соціальної епістемології є зарубіжні науковці, до числа яких відносять Д. Блура, Р. Коллінза, К. Кнорр-Цетини, Б. Латура, С. Фуллера, Е. Голдмана. Питання соціальної епістемології розглядають І.Касавін та В.Лекторський. Серед українських науковців – це П. Гайденко, Л.Губерський, С.Кримський, В.Лук'янець, М.Попович, В.Петрушенко, Л.Шашкова, В.Ярошовець тощо. В якості фундаментальних для сучасної організаційної теорії робіт необхідно вказати і дослідження Дж. Мейєра, Б. Роуена, П. Дж Дімаджіо, У.Пауелла. З періодичних видань, присвячених даній тематиці, можна визначити журнали «Episteme» (Великобританія), «Science in Context» (Ізраїль – США), «Social Epistemology» (США), «Epistemological studies in Philosophy, Social and Political Sciences» (Україна).

Мета дослідження (Purpose). Проблематика епістемології і філософії

свідомості не тільки відіграє головну роль в теоретичних дослідженнях, а й набула виняткового практичного значення сьогодні. Мета статті – дослідити сучасний етап розвитку епістемології, виявити основні елементи неklasичної епістемологічної парадигми, проаналізувати специфіку пізнавальних процесів в гуманітарних науках, показати переваги сучасної соціальної епістемології науки, яка розширює горизонт філософії та методології науки.

Матеріали і методи дослідження. (Methods) В основі дослідження – системний, компаративістський підхід до розв'язання поставлених проблем. Використання структурного підходу сприяло окресленню базисних елементів інтерпретативної діяльності в гуманітарному і філософському дискурсі. Історико-філософська реконструкція дозволила виокремити проблемне поле і специфіку епістемології як самостійної сфери філософських досліджень, а також окреслити перспективи та основні напрямки її подальшого розвитку.

Результати (Results). Визнання означених проблем науковцями призводить до розуміння того факту, що вони формують нове поле інтелектуальної напруги в усіх сферах гуманітарного та соціального знання XXI ст., потребують істотного перегляду методологічних основ соціогуманітарного пізнання. Втім шлях до формування сучасної епістемології та методології пізнання відрізняється багатогранністю поглядів і підходів, відмовою від тих засобів і методів, які не виправдали себе у процесі філософського освоєння дійсності, виробленням і апробацією нових інструментів пізнання з урахуванням специфіки об'єкта і предмета дослідження. Значну роль в успіху або невдачі наукового дослідження, забутті його результатів, відіграє здатність вченого включатися в комунікативний

процес в рамках наукового співтовариства. У свою чергу ефективність такої комунікації залежить від ряду соціальних умов, зокрема, відкритості суспільства, широти доступу до засобів наукової комунікації, наявності соціальних механізмів включення наукового знання в конкретну соціальну практику тощо. Висновки статті можна використати для поглибленого вивчення сучасних тенденцій розвитку науки та освіти.

Виклад основного матеріалу. (Discussion). В Україні в умовах соціального оновлення й державотворення передбачається утвердження нового мислення, здатного охопити глобальні й загальнолюдські проблеми, забезпечити їхнє гуманістичне вирішення. У цьому аспекті неминуче посилюється роль філософського пізнання як способу всебічного охоплення дійсності, проникнення в її глибинний зміст. Світ філософської думки складався, формувался й розвивався протягом тисячоліть, він має свою специфічну і досить складну мову, свою систему понять, включаючи велику кількість різних ідей, які розроблялись мислителями різних епох і різних народів. Епістемологічна проблематика в системі соціальних комунікацій серед дослідників викликає багато дискусій і суперечок, оскільки вони не мають однозначного погляду на вирішення цієї проблеми.

Історія розвитку наукової думки переконливо свідчить про те, що у період цивілізаційних зсувів у соціальному середовищі, сучасним проявом якого є перехід світової спільноти до інформаційної глобальної цивілізації, в організації соціальних досліджень завжди спостерігається певна невизначеність методології наукового пошуку, розмаїття підходів і концепцій, боротьбу консервативних методологічних підходів з новаторськими ідеями в осмисленні

соціальних реалій тощо. Історія розвитку самої філософської епістемології продемонструвала можливість побудови в її рамках значного різноманіття концепцій (Платон, Арістотель, Берклі, Лейбніц, Локк, Кант, Шеллінг, Гегель і ін.). При цьому кожна з них претендувала не тільки на єдино вірне уявлення про науку і науковий метод, але і активно нав'язувала його науковому співтовариству. Програма соціальної і соціально-психологічної епістемології і філософії науки була заявлена в роботах М. Фуко, Т. Куна, представників інституційної та когнітивної соціології науки (Н. Коллінз, А. Сторер, М. Барбер, М. Малкей, Дж. Гілберт, Л. Лаудан і ін.). Всі вони наполегливо підкреслюють принципово соціальний характер науки і наукового пізнання, інтегрованість науки в більш широкі пізнавальні системи і контексти, залежність функціонування і розвитку науки і наукового пізнання від різного роду соціальних чинників і детермінант, причому не тільки і навіть не стільки матеріального характеру, скільки соціально-психологічного та науково-організаційного: теоретичні та методологічні стереотипи, ступінь затребуваності креативних особистостей, творчого та інноваційного мислення в суспільстві та науці, панівний в суспільстві менталітет громадян і їхнє ставлення до науки, рівень організації науки і наукових досліджень, якість наукових приладів і обладнання, ефективність науково-технічної політики держави та ін.

Для сьогоденного часу характерний процес перетворення теорії пізнання в справжнє соціально-гуманітарне дослідження, тобто, відбувається соціологізація гносеології, а значить, розширюються предметні поля в цілому гносеологічних, і, зокрема, – соціально-епістемологічних досліджень. Проблема знання в наш час актуалізується тим, що реалії

запровадження інформаційних технологій та широкого використання терміна «інформація» знову повертають нас до питання про те, що таке знання, чим знання відрізняється від інформації, в якому відношенні знання перебуває щодо людини та руху людської соціальної історії. На ці процеси відчутно впливає й те, що сучасна динаміка соціального життя вимагає неперервного процесу самоосвіти, оновлення знань та інформації про методи та технології дій. Додати слід також і освіту: пошуки ефективних способів навчання сьогодні є першочерговим завданням чи не для всіх країн [4].

Після розвінчання неопозитивистської доктрини, що характеризувалася логико-методологічними програмами демаркації науки і ненауки, історико-культурним підходом до методологічного визначення науки, епістемологія стала розділом соціальної філософії, що розглядає питання природи і логіки пізнання суспільних процесів, проблеми об'єктивності наукового знання і його структури. В постнекласичній науці інтерпретація знань нерозривно пов'язана з рефлексивними уявленнями, етичними нормами та морально-етичними уявленнями. На цій основі ведеться пошук нових підходів до концепцій соціального регулювання. Ігнорування цих реальностей приводить до втрати цілісності і до культу примітивної раціональності. Таким чином, як імператив потрібно сприймати сьогодні тезу про те, що байдужість до системи цінностей загрожує суспільству розпадом. Соціальна епістемологія – один з сучасних впливових напрямів дослідження пізнавальних процесів, що останні тридцять років активно розвивається, продукує нові підходи і породжує дискусії. У найзагальнішому вигляді соціальну епістемологію можна визначити як дослідження соціальної

природи пізнання. Проте, у більшості представників цього напрямку виникають суттєві розбіжності як у визначенні понять «знання» і «соціальність», так і меж соціально-епістемологічного дослідження. Теоретичне значення соціальної епістемології визначається центральною роллю суспільства в процесі формування знання. Її практична важливість пов'язана з її роллю в перебудові соціальних інститутів, орієнтованих на зберігання, переробку і виробництво інформації. У методологічному відношенні її відрізняє сприйняття ідей, результатів і методів соціальних і гуманітарних наук у процесі філософського аналізу пізнавального процесу, яке стало можливим лише в силу набуття філософією соціально-філософської орієнтації. Саме тому, що знання і пізнання були зрозумілі як елементи ширшої області – світу людської діяльності і спілкування, – аналіз пізнання став засвоювати уявлення, запозичені з відповідних наукових дисциплін. Якою мірою і в якій мірі зміст і форма знання визначаються параметрами групи і суспільства, в яких воно проводиться? Яке співвідношення предметних і соціокультурних чинників детермінації пізнавального процесу? Що ще, окрім культурних і соціальних змістів, здатний виявити в знанні епістемолог?

Соціальна епістемологія – звід спроб надати філософський зміст соціологічним дослідженням пізнавальних процесів в їх соціальному контексті. Ці спроби здійснюються через конкуренцію філософських інтерпретацій. Вибір інтерпретації диктується прагненням привести ціннісні орієнтації науки у відповідність тим запитам, які їй пред'являє мінлива культурно-історичне середовище. Концепція «нормативного етосу науки» Р. Мертона розглядається як ілюстрація цієї тези [3]. Мертон сформував основи соціологічного

аналізу науки як особливого соціального інституту з властивими йому ціннісно-нормативними регулятивами. Етос науки – афективно пофарбований комплекс цінностей і норм, які вважаються обов'язковими для людини науки. На думку Р. Мертна, мета науки полягає в постійному зростанні масиву верифікованого наукового знання. Для досягнення цієї мети необхідно слідувати основним імперативів наукового етосу: універсалізму, колективізму, безкорисливості, організованому скептицизму (виключення некритичного прийняття результатів дослідження) [3; с.241]. Будь-яка наука у своєму розвитку і в своєму бажанні вдосконалюватися, розвивається в «полі незнання». І осмислення цього самого «поля незнання», навіть в якійсь мірі його формування – це завдання теорії пізнання. Завжди буде цікаво, де ті самі межі пізнаваності, де ті самі межі, яких людина може досягти в своєму пізнанні. Тому епістемологія повинна залишатися незалежною і вказувати науці шлях, можливості і межі.

В рамках же гуманітарної, антропологічної парадигми філософії наукового пізнання (герменевтика, когнітивна психологія, постструктуралізм, теорія наукової творчості) її представники підкреслюють роль суб'єктивно-особистісних факторів у функціонуванні і динаміці наукового пізнання і знання. Цими факторами є: якість самих суб'єктів наукового пізнання, їх пізнавальні та організаційні здібності, творчий потенціал, ступінь прагнення вчених проникнути в суть явищ, вольовий і особистісний потенціал суб'єктів пізнання, схильність не тільки до ефективного засвоєння знання, але, й до створення нового, здатність не тільки пояснювати явища, що пізнаються, а й досягати їх розуміння, націленість не на конформізм, а на захист власного

бачення предмета пізнання. Е. Голдман, Д. Блур, С. Фуллер, Фр. Шміт та інші по-різному визначають предмет соціальної епістемології. Так, Елвін Голдман визначає соціальну епістемологію як дослідження, що виникають в процесі соціальних інтеракцій епістемічних переконань індивідів, соціальних груп і соціальних мереж. Метою даних досліджень є «веритистська» (veritistic) оцінка впливу соціальних практик на істинні характеристики переконань [2]. «Веритистська» (від лат. Veritas – істина) епістемологія вбачається Голдманом як спеціальна дисципліна, нормативна функція якої полягає в тому, щоб не обмежуватися існуючими соціальними практиками, але наказувати належні практики на підставі теоретичного аналізу. У зв'язку з цим Голдман пропонує вивчати не тільки актуальні, але і можливі практики з точки зору їх вкладу в істинне знання. При цьому істину він визначає в термінах теорії кореспонденції, а знання розуміє як щире переконання. «Веритистська» оцінка Голдманом соціальних практик заснована на тому, що переконанням приписується певна цінність (V-цінність) в залежності від того, наскільки дане переконання наближається до реального стану справ. У зв'язку з цим стає можлива «веритистська» оцінка (V-оцінка) соціальної практики. «Підхід, якому я віддаю перевагу, полягає в дослідженні соціальних практик в термінах їх впливу на процес придбання знань. Мій підхід має принаймні дві переваги: він зберігає спадкоємність по відношенню до традиційної епістемології, яка історично фокусується на знанні; і він перетинається з інтересом до практичного життя, яка багатосторонньо впливає на те, що люди знають або чого вони не знають [9]. В роботі «Knowledge in a Social World» Е. Голдман представляє класифікацію епістемологічних

досліджень, зазначаючи, що в епістемології існують два головних напрямки досліджень – веритистська епістемологія і «веріфобська» епістемологія (veriphobic epistemology). Примирити їх між собою неможливо, адже перша визнає об'єктивний характер істини і розуміє знання як щире переконання, а друга бачить в істині соціальний конструкт і розглядає знання як інституалізоване, легітимізоване в соціальній практиці переконання. В рамках першого напрямку розробляються дві гілки епістемології – індивідуальна епістемологія і соціальна епістемологія [8].

Американський філософ-футурист Річард Фуллер в свою чергу наголошує на тому, що соціальна епістемологія зацікавлена «описом наших когнітивних цілей, а засобом, призначеним для опису наших когнітивних цілей, вона обирає епістемологію» [6, с.135]. Філософ визначає когнітивний процес нормативним, за умови, що він повинен «нагально включати контекст відкриття ідеї та контекст обґрунтування». Соціальна епістемологія – нормативна і натуралістська. Нормативність соціальної епістемології в тому, що її мета полягає в досягненні оптимального розподілу когнітивної праці та в розумінні зміни змісту науки через зміну соціальної структури науки. Фуллер намагається бути натуралістом, зосереджуючись на нормальних контекстах продукування знання. Оскільки такі контексти здебільшого соціальні за характером, він робить висновок, що його епістемологія повинна враховувати цю соціальність. Соціальна епістемологія – це натуралістичний підхід до нормативних питань, які відносяться до організації процесів пізнання і результатів знання. Іншими словами, вона намагається керувати тим і що ми повинні знати, на основі того, що і як ми вже знаємо [6].

Аналіз когнітивних можливостей складових структури знання свідчить про те, що будь-яке знання, навіть часткове та прагматичне, тільки тоді набуває належного когнітивного значення, коли воно функціонує у певному культурно-смысловому контексті, а ті, хто володіє цим знанням та його використовує, мають необхідні уявлення про наповнення такого контексту. Звідси стає зрозумілим, що орієнтування науки, системи освіти на прагматику, на те, щоб студенти в освітньому процесі отримували в навчальних закладах «лише те, що їм знадобиться» в їхній професійній діяльності, є не лише помилковим, а й таким, що заздалегідь перетворює знання на відносні, ситуативні, неповні, а носіїв таких знань – на об'єкти маніпуляцій та ідеологічних технологій [4]. Не менш актуальним сьогодні є і завдання пошуку балансу між теоретичним дослідженням загальних закономірностей розкриття змісту свободи пізнання, морального ракурсу в існуванні науки і практичним аналізом її проявів у сучасному суспільстві [5, с. 71].

Коллективна діяльність, результатом якої є знання, радикально змінилася буквально на наших очах. Ще до середини ХХ століття прагматично орієнтовані дослідження почали відокремлюватися в самостійну область наукової роботи зі своїми методологічними вимогами і нормами. Нині такого роду дослідження утворюють основний масив науки. В їх основі лежить прикладна ефективність одержуваного знання. Причому одночасно з прагматизацією науки наростали і процеси, що перетворюють науку в соціальну підсистему суспільства, з усіма наслідками, що випливають звідси. Сьогодні ми спостерігаємо ці наслідки: управління наукою, які фактично вже перемістилося в сферу виробничих потреб суспільства, коли наука інтенсивно комодифікується,

результати наукових досліджень нерідко перетворюються на товар, що очевидним чином радикально змінює і природу традиційної внутрішньонаукової комунікації, в ході якої знання виражаються, транслюються і приймаються як істинні або відкидаються як хибні. Для теорії пізнання ця ситуація обертається проблематизацією її епістемологічного статусу. Якщо раніше її метою було виявлення норм пізнання, що приводить до істинного знання, то тепер сферою її компетенції виявляється пошук соціальних умов прийняття дослідних результатів як знання професійним співтовариством і соціумом в цілому. Відповідно, на передній план виходить завдання дослідження соціально забарвленої внутрішньонаукової комунікації. Найбільш виразно на цю ситуацію свого часу відреагувала Единбурзька школа. Заданий в ній тренд реалізується і сьогодні – знання є соціальний феномен, і завдання теорії пізнання полягає в тому, щоб представити його параметри саме в якості соціальної освіти. Стрижневою темою епістемології виявляється дослідження соціальних механізмів, що забезпечують результатами наукової роботи статус знання в соціумі. Відповідно, теорія пізнання набуває рис соціології знання, яка відмовляється від претензії на методологічне нормування пошуків істини і орієнтованої на управління наукою як соціальним інститутом. Парадокс, з яким філософи-епістемологи давно мають справу, полягає саме в цій ситуації. Що ж таке для нас справжнє знання, як ми його розуміємо? Справжнє знання – це коли ми з'єднуємо непоєднуване, коли ми хочемо отримати і абсолютну доказовість, і нову інформацію. Але в реальності ми маємо дилему: або одне, або інше. Задля розв'язання саме цієї проблеми філософи і пропонують різні теорії, зокрема

трансценденталізму, феноменологію та інші підходи.

Висновки і перспективи. (Conclusion). Здійснений аналіз свідчить про те, що методологія соціального пізнання повинна будуватися на принципах об'єктивності, єдності логічного та історичного, соціальної теорії та практики. Особливостями соціального пізнання є те, що воно ґрунтується на ідеях світоглядно-методологічного плюралізму, розумінні необхідності подолання полярності об'єктивістських та суб'єктивістських підходів у соціальній теорії, спрямованості на інтерпретацію суспільства як динамічного соціального поля, взаємодії інтересів суспільства та особистості. Саме повернення науці всього багатства соціального і культурного життя, в яку вона де-факто занурена, і є головною ідеєю і проектом, що лежать в основі соціальної філософії науки. Це означатиме сприйняття та розуміння науки гідно, як глобальної соціальної і світоглядної проблеми. Подальші перспективи дослідження цієї теми вимагають поглибленої уваги до зв'язків знання із різними сферами суспільного життя та пошуків виправданих методик введення результатів таких розвідок в освітній процес.

Список використаних джерел

1. Бразуль-Брушковський, Є. Епістемологія: підсумки і результати // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Серія: Філософські науки; [редкол.: В. Л. Петрушенко та ін.]. — Львів: Львів. політехніка, 2012.- 140-142.

2. Веритистическая социальная эпистемология. Материалы двадцатого Всемирного философского конгресса 5: 107-114 (2000) [Електр. ресурс]. URL: <https://philpapers.org/s/Conference%20Proceedings>

3. Мертон Р. К. Социальная теория и социальная структура / Пер. с англ. Е. Н. Егоровой. – М.: АСТ, Хранитель, 2006.— 873 с.

4. Петрушенко В. Л. Структура і розвиток знання / В. Л. Петрушенко //

5. Humanitarian vision. – 2018. – Vol. 4, Num. 2. – С. 46-50. – Режим доступу:

http://nbuv.gov.ua/UJRN/hv_2018_4_2_1_0

6. Савицька І.М. Свобода як звільнена свідомість: історико-філософський дискурс. Вісник Харківського національного університету імені ВН Каразіна. Серія: Теорія культури і філософія науки. – 2013.- 49 (1).- С.67-71

7. Fuller S. Social Epistemology. 2nd. ed. Bloomington and Indianapolis, 2002. – 315 p.

8. Goldman A. Knowledge in a Social Epistemology. Oxford, N.Y., 2003.- 407 p

9. Goldman A. Social epistemology // Stanford Encyclopedia of Philosophy [Електр. ресурс]. URL: <http://plato.stanford.edu/entries/epistemology-social>

10. Goldman A. Goldman A. Group knowledge versus group rationality: two approaches to social epistemology // A Journals of Social Epistemology 1:11—22(2004)

References

1. Brazul-Brushkovskiy, Ye. Epistemolohiia: pidsumky i rezultaty // Visnyk Natsionalnoho universytetu "Lvivska politekhnik". Serii: Filosofski

nauky; [redkol.: V. L. Petrusenko ta in.]. — Lviv: Lviv. politekhnik, 2012.- 140-142.

2. Vertystycheskaia sotsyalnaia epystemolohiia. Materyaly dvadtsatoho Vsemyrnoho fylosofskoho konhressa 5: 107-114 (2000) [Elektr. resurs]. URL: <https://philpapers.org/s/Conference%20Proceedings>

3. Merton R. K. Sotsyalnaia teoriia y sotsyalnaia struktura / Per. s anhl. E. N. Ehorovoi. – М.: AST, Khranytel, 2006.— 873 s.

4. Petrusenko V. L. Struktura i rozvytok znannia / V. L. Petrusenko // Humanitarian vision. – 2018. – Vol. 4, Num. 2. – S. 46-50. – Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/hv_2018_4_2_1_0

5. Savytska I.M. Svoboda yak zvilnena svidomist: istoryko-filosofskiy dyskurs. Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni VN Karazina. Serii: Teoriiia kultury i filosofiia nauky. – 2013.- 49 (1).- S.67-71

6. Fuller S. Social Epistemology. 2nd. ed. Bloomington and Indianapolis, 2002. – 315 p.

7. Goldman A. Knowledge in a Social Epistemology. Oxford, N.Y., 2003.- 407 p

8. Goldman A. Social epistemology // Stanford Encyclopedia of Philosophy [Elektr. resurs]. URL: <http://plato.stanford.edu/entries/epistemology-social>

9. Goldman A. Goldman A. Group knowledge versus group rationality: two approaches to social epistemology // A Journals of Social Epistemology 1:11—22(2004).

SOCIAL EPISTEMOLOGY AS A POSSIBILITY OF SOLVING MODERN PROBLEMS OF SCIENTIFIC KNOWLEDGE

Savytska I. M.

Abstract. *The article is devoted to the analysis of the specifics of trends in the development of modern epistemology and the peculiarities of the methodology of socio-humanitarian cognition in the context of determining the values and priorities of society. The problems of social epistemology are revealed, the depth of this issue, its openness to further research is shown. It is proved that the context of social epistemology helps to look in a new way at the fundamental values for society, at the theoretical and practical issues of social conditionality of cognition and knowledge. An overview of its basic concepts and problems is given, an analysis of the relations of social epistemology with other social sciences and humanities is made, examples of its application in situational research are demonstrated, its theoretical origins and a number of the most important discussions are reconstructed. The contribution that makes this direction to modern philosophy is shown. The theoretical significance of social epistemology is determined by the central role of society in the process of knowledge formation. Its practical importance is due to its possible role in the restructuring of social institutions focused on the storage, processing and production of information. The analysis shows that the methodology of social cognition should be based on the principles of objectivity, unity of logical and historical, social theory and practice.*

Keywords: *science, epistemology, social epistemology, discovery, scientific knowledge, truth, knowledge, scientific knowledge.*